

ΠΡΩΤΟΔΙΑΚΟΝΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ Ι.Ν.ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ & ΑΓ. ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΠΡΩΤΟΔΙΑΚΟΝΟΣ

Φεβρουάριος 2020
Έτος 9^ο - Τεύχος 97

Διεύθυνση:

Κοιμ. Θεοτόκου 11
14565 Άγ. Στέφανος

Τηλέφωνο:

210 8141919

site:

www.agios-stefanos.gr

email:

graminagst@gmail.com

fb:

Enoria Agiou Stefanou

Περιεχόμενα

Α) Σπουδαία πρόσωπα της Άγίας Γραφής (Π.Δ.)

Β) Λειτουργική ορολογία (ΚΓ' μέρος)

Γ) Έρμηνεία στο «Πάτερ ἡμῶν» (ΙΔ')

Δ) Άγ. Όνησιμος

Ε) Ακολουθίες μηνός

Άνακοινώσεις

Τὰ Ἐνοριακά μας Παρεκκλήσια θὰ εἶναι ἀνοικτὰ ἐκτὸς ἀπροόπτου ὡς ἑξῆς:

Άγ. Αναργύρων:
κάθε Πέμπτη
7.30-10.30 π.μ.

Άγ. Παρασκευῆς:
κάθε Παρασκευή
7.30-10.30 π.μ.

Άγ. Βαρβάρας:
κάθε Σάββατο
11-12 π.μ.

Άγ. Τριάδος:
κάθε Κυριακή
11-12 π.μ.

ΜΗΝ ΠΕΤΑΤΕ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΑΠΟΙΟΣ ΑΛΛΟΣ ΙΣΩΣ ΤΟ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΤΟ ΜΕΛΕΤΗΣΕΙ

Ἐπιμέλεια

Σύνταξη

π.Χρ.Θ.

Α) Γνωριμία με την Αγία Γραφή

«Μετά από την ανάγνωση τῶν Γραφῶν, νὰ ἀναγινώσκεις καὶ τοὺς θεῖους Πατέρες ποὺ εἶναι ἐρμηνευτὲς τῶν Γραφῶν...διότι οἱ Πατέρες, ἀναπτύσσοντας τὰ κρυμμένα νοήματα τῶν Γραφῶν φωτίζουν τὸ νοῦ καὶ κάνουν νὰ γνωρίζεις ἐκεῖνα ποὺ πρὶν δὲν γνωρίζες».

(Άγ. Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον)

Σπουδαία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Παλαιὰ Διαθήκη) (Ἄνδρες-ἀλφαβητικά)

8) ΙΩΣΗΦ (ὁ πάγκαλος)

Ὁ Ἰωσήφ ἦταν Πατριάρχης τοῦ Ἰσραὴλ καὶ πρόγονος τοῦ Ἰησοῦ. Ἦταν ὁ ἐνδέκατος γιος καὶ ὁ πιὸ ἀγαπημένος γιος τοῦ Ἰακώβ καὶ ὁ πρῶτος τῆς Ῥαχὴλ (Γένεση 30,22-24). Σύμφωνα μὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν χρονολογιῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὁ Ἰωσήφ θὰ πρέπει νὰ ἔζησε περίπου τὸ 1916-1806 π.Χ. Γεννήθηκε στὴ Μεσοποταμία ὅταν ὁ πατέρας του ἦταν 90 ἐτῶν! Τὸ ὄνομά του στα ἐβραϊκὰ σημαίνει «εἶθε νὰ δώσει κι ἄλλον» καὶ εἶναι σχετικὸ μὲ τὰ λόγια τῆς Ῥαχὴλ «ὁ Κύριος ἔβγαλε ἀπὸ πάνω μου τὴ ντροπὴ μου».

Ἀδερφὸς τοῦ Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν ἴδια μάνα, τὴ Ῥαχὴλ, ἦταν ὁ Βενιαμίν. Ἀδέρφια του ἀπὸ τὸν Ἰακώβ καὶ ἀπὸ ἄλλη μάνα ἦταν ὁ Ῥουβὴν, ὁ Συμεὼν, ὁ Λευὶ, ὁ Ἰούδας, ὁ Ἰσάχαρ, ὁ Ζαβουλὼν, ὁ Δάν, ὁ Νεφθαλίμ, ὁ Γαδ, ὁ Ἀσὴρ καὶ ἡ Δεῖνα. Γυναῖκα τοῦ Ἰωσήφ ἦταν ἡ Ἄσενεθ καὶ ἀπέκτησε δύο γιους, τὸν Μανασσῆ καὶ τὸν Ἐφραΐμ.

Ὁ Ἰωσήφ ἦταν ὁμορφος καὶ με ὠραῖο παράστημα καὶ ἦταν ποιμένας προβάτων ἀπὸ τὴν ἡλικία τῶν 17 χρόνων. Ἡ μητέρα του πέθανε, ὅταν ὁ Ἰακώβ καὶ ἡ οἰκογένειά του ἔφυγαν ἀπὸ τὴ Βαιθήλ, καὶ ἐνῶ ἔμενε ἄκομα μικρὴ ἀπόσταση γιὰ νὰ φτάσουν στὴν Ἐφραθὰ (Βηθλεέμ), ἤρθε ἡ ὥρα τῆς Ῥαχὴλ νὰ γεννήσει τὸ δωδέκατο γιὸ τοῦ, τὸ Βενιαμίν. Ἡ Ῥαχὴλ εἶχε δυσκολιὰ γέννα καὶ μόλις γεννήθηκε τὸ παιδί πέθανε. Ὁ Ἰακώβ τὴν ἔθαψε στο δρόμο πρὸς τὴν Ἐφραθὰ, δηλαδὴ στὴ Βηθλεέμ, καὶ ἔστησε πάνω στον τάφο τῆς μιᾶς λιθίνης στήλης, ποὺ σῶζεται μέχρι σήμερα.

Κατόπιν ὁ Ἰακώβ ἐγκαταστάθηκε στὴ Χαναάν, ἐκεῖ ὅπου εἶχε μείνει ὁ πατέρας του. Ὁ Ἰωσήφ ἦταν ἀκόμη παιδί δεκαεφτά ἐτῶν, ὅταν ἔβοσκε τὰ πρόβατα μαζί με τοὺς ἀδερφοὺς τοῦ. Ἄνεφερε συχνὰ στὸν πατέρα τους τὴν κακὴ τους φήμη.

Ὁ Ἰακώβ περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰ παιδιά του ἀγαποῦσε τὸν Ἰωσήφ, γιατί τὸν εἶχε ἀποκτήσει στὰ γηρατειὰ τοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ τοῦ ἔκανε δῶρο ἕναν πολυχρωμο χιτῶνα. Ὅταν εἶδαν οἱ ἀδερφοὶ του ὅτι ὁ πατέρας του τὸν ἀγαποῦσε περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους, ἄρχισαν νὰ τὸν μισοῦν καὶ νὰ μὴν τοῦ φέρονται φιλικά.

Κάποτε εἶδε ἕνα ὄνειρο καὶ τὸ διηγήθηκε στοὺς ἀδερφοὺς του, κι ἐκεῖνοι τότε τὸν μίσησαν ἀκόμη περισσότερο. Εἶχε δεῖ πὼς ἔδεναν δεμάτια ἀπὸ ἄχυρα καταμεσῆς στοὺς ἀγρούς. Ξάφνου τὸ δικὸ του δέματι σηκώθηκε καὶ στάθηκε ὄρθιο, καὶ τὰ δεμάτια τῶν ἀδερφῶν του προσκύνησαν τὸ δικὸ του. Τ' ἀδέρφια του τὸν εἰρωνεύτηκαν καὶ τὸν μίσησαν γιὰ τὸ ὄνειρο αὐτό.

Στὴ συνέχεια εἶδε ἀκόμη ἕνα ὄνειρο καὶ τὸ διηγήθηκε κι αὐτὸ στους ἀδερφοὺς τοῦ. Εἶχε δεῖ πὼς ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι καὶ ἑντεκα ἀστερία τὸν προσκυνοῦσαν. Τὸ ὄνειρο αὐτό, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀδερφοὺς του, τὸ διηγήθηκε καὶ στον πατέρα του. Ἐκεῖνος τὸν μάλωσε ἐνῶ τ' ἀδέρφια του τὸν φθονῆσαν ἀκόμη περισσότερο.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ...

Β) Γνωριμία με την Λειτουργική ζωή της Εκκλησίας μας

Λειτουργική ορολογία [κατ' αλφάβητον λειτουργικό λεξικό] (ΚΓ' μέρος)

Κ

Κανδήλα.

Είναι ή κρεμαστή λυχνία που ανάβει με καντηλήθρα βουτηγμένη στα λάδι και χρησιμοποιείται στους Ναούς μπροστά στις εικόνες του Τέμπλου και των Προσκυνηταριών καθώς και στα εικονίσματα των σπιτιών.

Η λέξη παράγεται από την λατινική *candela* = κερί. Η κανδήλα έχει διάφορα σχήματα και συνήθως είναι διακοσμημένη με πολυποίκιλα σκαλίσματα.

Η κανδήλα που κρέμεται πίσω από την Αγία Τράπεζα και μπροστά από το Άρτοφόριο λέγεται ἀκοίμητος κανδήλα. Λέγεται έτσι γιατί παραμένει άσβεστη σε όλη τη διάρκεια του είκοσιτετραώρου από την ημέρα των ἐγκαινίων του Ναού. Η κανδήλα αυτή θεωρήθηκε πάντοτε ως συμβολο του άνεσπέρου Φωτός και επομένως του Ίδιου του Χριστού, ο οποίος είναι «τό φως του κόσμου» ή της διδασκαλίας Του που περιλαμβάνεται στο ιερό Ευαγγέλιο, που κι αυτό βρίσκεται πάντοτε επάνω στην Αγία Τράπεζα.

Στις ιερές Μονές του Αγ. Όρους ἀκοίμητες κανδήλες υπάρχουν μία στην Αγία Τράπεζα, μία στο προσκυνητάρι του Αγίου του Ναού, και μία (ή τρείς) στο προσκυνητάρι της Θαυματουργής εικόνας της Παναγίας της Μονής.

Κανδηλανάπτης.

Το προσωπο που υπηρετεί στον Ίερό Ναό για όλες τις βοηθητικές εργασίες. Λέγεται έτσι γιατί κυρίως ασχολείται με το άναμμα των κανδηλών. Συνήθως λέγεται με το αρχαιοπρεπές «Νεωκόρος» που σημαίνει: ο νέος που υπηρετεί το Ναό.

Κανόν.

Λέγεται το μικρό δοχείο το οποίο περιέχει ροδοστάγμα που χρησιμοποιείται για το βαντισμό του Ύπιταφίου, των πιστών και των Εικόνων.

Κανόνες παρακλητικοί.

Στην Εκκλησία μας ψάλλονται δύο Παρακλητικοί Κανόνες στην Ύπεραγία Θεοτόκο. Ο μικρός και ο Μεγάλος. Ο μικρός ψάλλεται συνήθως καθ' όλες τις ημέρες του έτους και διαφορές αιτίες και άφορμές, και κατά το Δεκαπενταύγουστο έναλλάξ με τον Μεγάλο Παρακλητικό Κανόνα. Είναι έργο του 9ου αιώνα. Συντάκτης του είναι ή κάποιος Θεοστήρικτος από τη Βιθυνία ή ο Ίωάννης ο Δαμασκηνός ή ο Όμολογητής Θεοφάνης, μητροπολίτης Νικαίας (845) που φαίνεται και ο πιθανότερος συντάκτης. Από το περιεχόμενό του φαίνεται πως στην αρχή είχε προσωπικό χαρακτήρα.

Ο Μεγάλος Παρακλητικός Κανόνας στην Ύπεραγία Θεοτόκο συντάχθηκε από τον Θεόδωρο Λάσκαρη, αυτοκράτορα της Νικαίας (1255-1259) και ονομάσθηκε έτσι από το εκτενέστερο περιεχόμενό του. Ψάλλεται μόνο κατά το δεκαπενταύγουστο έναλλάξ με τον Μικρό Παρακλητικό Κανόνα.

Καλυμμαύχιον.

Είναι το κάλυμμα της κεφαλής των Όρθοδόξων Κληρικών που έμφανίσθηκε, όπως είναι περίπου σήμερα, κατά τα τέλη των βυζαντινών χρόνων. Παρουσιάζει κάποιες δια-

φορές στις Όρθοδοξες Εκκλησίες των Ελλήνων, των Ρώσων και των Ρουμάνων.

Στους βυζαντινούς χρόνους οι κληρικοί φορούσαν αδιάφορα ένα από τα καπέλα της εποχής και ιδιαίτερα οι ανώτεροι προτιμούσαν τον πέτασσο ή σκιάδιο, που ήταν κάλυμμα της κεφαλής και των κοσμηκών αρχόντων.

Κανών (άσματικός).

Είναι ποιητικό σύστημα, δηλαδή ένας εκτενής ύμνος που αποτελείται από τροπάρια χωρισμένα σε έννεα Ώδές. Κάθε Ώδή περιλαμβάνει το πρώτο τον Είρμό και μετά τα άλλα τροπάρια. Ο Είρμος είναι το προτυπο από πλευράς μέτρου, ρυθμού και μουσικής για τα τροπάρια της Ώδης που ακολουθούν. Η λέξη παράγεται από το ρήμα είρω = συνδέω, συνάπτω. Ο Είρμος ψάλλεται ξανά στο τέλος κάθε Ώδης ως Καταβασία. Και ονομάζεται Καταβασία, γιατί οι Χοροί κατεβαινουν από το στασιδί τους, όταν την ψάλλουν, σε ένδειξη μεγαλύτερου σεβασμού. Από τα τροπάρια της κάθε Ώδης, το τελευταίο είναι αφιερωμένο στη Θεοτόκο. Οι Ώδές συνδέονται μεταξύ τους με κοινό περιεχόμενο που το αναλύουν ή συνδέονται με την ακροστοιχίδα.

Κανών Μέγας.

Είναι ο Κανόνας που έγραψε ο άγιος Ανδρέας ο Επίσκοπος Κρήτης. Αποτελείται από 250 Τροπάρια, στα οποία αργότερα προστέθηκαν και άλλα προς τιμή του ίδιου και της αγίας Μαρίας της Αιγυπτίας, και έτσι όλα μαζί έγιναν 280. Ο Καταβασιακός αυτός Κανόνας, έχει θέμα τη μετάνοια και ψάλλεται ολόκληρος στον Όρθρο της Ε' εβδομάδας της Μ. Τεσσαρακοστής και τμηματικά στα Μ. Απόδειπνα των τεσσάρων πρώτων ημερών της Α' Εβδομάδας.

Γ) ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Ἑρμηνεία στὸ «Πάτερ ἡμῶν» (ΙΔ')

(Ἀγίου Μακαρίου τοῦ Νοταρᾶ)

«Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν» (Β')

Τὰ διάφορα αὐτὰ εἶδη τῶν τιμωριῶν τοῦ Θεοῦ, τὰ ὀνομάζουν οἱ προφῆτες «κακά» καὶ «κακίες». Ὅπως εἶπαμε προηγουμένως, ἐπειδὴ ὅσα προξενοῦν πόνο καὶ θλίψη στους ἀνθρώπους, συνηθίζουν οἱ ἀνθρώποι νὰ τὰ ὀνομάζουν κακά. Ὅμως αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθινό. Ἀπλᾶ ἔτσι τὸ ἀντιλαμβάνονται οἱ ἀνθρώποι. Οἱ συμφορὲς αὐτὲς γίνονται, ὄχι σύμφωνα με τὸ «προηγούμενο» θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ σύμφωνα με τὸ «ἐπόμενο» θέλημα Τοῦ, γιὰ τὸ σωφρονισμὸ καὶ τὸ καλὸ τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Κύριος μας, συνδέοντας τὸ πρῶτο αἴτιο τῶν πειρασμῶν με τὸ δεύτερο, δηλαδή τούς πειρασμούς που προέρχονται ἀπὸ τὴν ἡδονὴ καὶ τούς πειρασμούς που προέρχονται ἀπὸ τὴν πίκρα καὶ τὰ βάσανα, δινεῖ καὶ στους δύο ἕνα ὄνομα, τοὺς ἀποκαλεῖ «πειρασμούς», γιὰτὶ ἐξαιτίας τῶν πειράζεται καὶ δοκιμάζεται ἡ προαίρεση τῶν ἀνθρώπων.

Ὅμως, γιὰ νὰ κατανοήσουμε καλύτερα τὴν ὑπόθεση αὐτή, πρέπει νὰ ξερούμε ὅτι ὅσα μας συμβαίνουν χωρίζονται σὲ τρία εἶδη: Στα καλὰ, στα κακά καὶ στα ἐνδιάμεσα. Καὶ καλὰ μὲν εἶναι, ἡ σωφροσύνη, ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ δικαιοσύνη καὶ ὅλα τὰ παρόμοια, τὰ ὁποῖα ποτε δὲν μποροῦν νὰ μετατραποῦν σὲ κακά. Τὰ δὲ κακά εἶναι, ἡ πορνεία, ἡ ἀπανθρώπια, ἡ ἀδικία καὶ ὅλα τὰ ὁμοειδῆ, τὰ ὁποῖα ποτε δὲν μποροῦν νὰ γίνουν καλὰ. Τὰ δὲ ἐνδιάμεσα εἶναι, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ φτώχεια, ἡ υγεία καὶ ἡ ἀρρώστια, ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, ἡ δόξα καὶ ἡ καταφρόνια, ἡ ἡδονὴ καὶ ὁ πόνος, ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ δουλεία καὶ ἄλλα παρόμοια, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε μὲν λέγονται καλὰ, ἄλλοτε πάλι λέγονται κακά, ἀνάλογα πὼς τὰ μεταχειρίζεται ἡ προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ ἀνθρώποι λοιπὸν διαιροῦν τὰ ἐνδιάμεσα σὲ δύο εἶδη καὶ ἄλλα ἀπ' αὐτὰ τὰ ὀνομάζουν καλὰ, γιὰτὶ τὰ ἀγαποῦν, ὅπως π.χ. τὸν πλοῦτο, τὴν δόξα, τὴν ἡδονὴ καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Ἐνῶ ἄλλα ἀπ' αὐτὰ τὰ ὀνομάζουν κακά, διότι τὰ ἀποστρέφονται, ὅπως εἶναι ἡ φτώχεια, ὁ πόνος, ἡ ἀτιμία καὶ τὰ παρόμοια. Γι' αὐτὸ, ἂν θέλουμε νὰ μὴ μας ἔλθουν τὰ θεωρούμενα κακά, ἄς μὴν κάνουμε τὰ πραγματικὰ κακά, καθὼς μας συμβουλεύει καὶ ὁ προφήτης: «Ἄνθρωπε, μὴν μπεις με τὴν θελήσει σου μέσα σὲ κανένα κακὸ οὔτε σὲ καμιὰ ἁμαρτία καὶ τότε ὁ Ἄγγελός που σὰ προστατεύει, δὲν θὰ σὲ ἀφήσει νὰ πάθεις κανένα κακό».

Δ) ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ

Ἀπόστολος Ὀνήσιμος, 15 Φεβρουαρίου

Ὁ Ἀπόστολος Ὀνήσιμος ἦταν ἀρχικὰ δούλος τοῦ Ἀποστόλου Φιλήμονος, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀνθρώπος ἀγάπης καὶ φερόταν με καλωσύνη στους δούλους του. Ἀποδείχθηκε ὅμως ἀχρεῖος δούλος, ἐπειδὴ καταχράσθηκε τὴν καλωσύνη τοῦ κυρίου του, τὸν κατέκλεψε καὶ ἔφυγε κρυφὰ ἀπὸ τὴν Κολοσσές. Στὴν Ῥώμη, ὅπου κατέφυγε, κατηχήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀποστολο Παῦλο στὴν πίστη καὶ βαπτίσθηκε. Ἀπὸ ἀχρηστος δούλος ἔγινε Ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, πραγματικὰ εὐχρηστος καὶ ἀληθινὰ ἐλεύθερος.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, πού βρισκόταν στὴν Ῥώμη φυλακισμένος χάριν τοῦ Εὐαγγελίου, θέλησε νὰ κρατήσει κοντὰ του τὸν ἅγιο Ὀνήσιμο γιὰ νὰ τὸν ὑπηρετεῖ, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ τὸ πράξει χωρὶς τὴν συγκατάθεση τοῦ Ἀποστόλου Φιλήμονος καὶ γι' αὐτὸ τοῦ τὸν ἀπέστειλε, δίδόντάς του καὶ συστατικὴ ἐπιστολή.

Πρόκειται γιὰ τὴν πρὸς Φιλήμονα Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πού περιέχεται στὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ εἶναι ἕνα θαυμάσιο κείμενο, πού ἀξίζει νὰ μελετοῦμε καθημερινά. Στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ τοῦ γνωστοποιεῖ τὴν πνευματικὴ ἀναγέννηση τοῦ δούλου του καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τὸν δεχθεῖ ὄχι πλέον σὰν δούλο, ἀλλὰ σὰν ἀδελφὸ ἀγαπητό. Ὁ Ἀπόστολος Φιλήμων τὸν δέχθηκε μὲ χαρὰ, ἀλλὰ τὸν ἀπέστειλε πάλι πίσω στὴν Ῥώμη, γιὰ νὰ ὑπηρετεῖ τὸν Ἀποστολο Παῦλο.

Μετὰ τὸ μαρτυρικὸ τέλος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ Ἀπόστολος Ὀνήσιμος συνελήφθη καὶ αὐτὸς χάριν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὑπέστη φρικτὰ βασανιστήρια. Τέλος, συνέτριψαν τὰ σκέλη του καὶ ἔτσι ἄφησε τὴν προσκαιρὴ ζωὴ καὶ μετέβη στὴν αἰώνια.

Ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τοῦ Ἀποστόλου Ὀνησίμου μας δίνουν τὴν ἀφορμὴ νὰ τονίσουμε ὅτι τὰ πάθη ὑποδουλώνουν τὸν ἀνθρώπο καὶ τὸν κάνουν ἀχρηστο. Μπορεῖ νὰ τὰ νικήσει καὶ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴν τυραννία τους με τὴν εἰλικρινῆ μετάνοια, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν θεμέλιο λίθο τῆς πνευματικῆς ζωῆς καί, κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Σιναΐτη, εἶναι ἀνανέωση τοῦ βαπτισματος καὶ συμφωνία με τὸν Θεὸ γιὰ νέα ζωὴ, καθὼς καὶ με τὴν βίωση τοῦ ὅλου τρόπου ζωῆς πού προσφέρει ἡ Ἐκκλησία. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθεῖ ὅτι με τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου οἱ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ἀρχίζουν σταδιακὰ νὰ τὸν ἐγκαταλείπουν καὶ τότε τὰ πάθη, ἂν δὲν ἔχουν προηγουμένως νικηθεῖ, κατεξουσιάζουν τὴν θελήσει του με ἀποτέλεσμα νὰ διασύρεται καὶ νὰ ἐξευτελίζεται. Μάλιστα, κάποιες φορές συμβαίνει νὰ πέφτει κανεὶς τόσο χαμηλά, σὲ σημεῖο πού νὰ καταντὰ θλιβερὸ θέαμα καὶ νὰ προκαλεῖ πόνο καὶ θλίψη καὶ σκανδαλισμὸ, ἂν πρόκειται γιὰ πρόσωπο, τὸ ὁποῖο λόγω θέσεως, θὰ ἔπρεπε νὰ αποτελεῖ πρότυπο στὴν κοινωνία.

Ἡ ἐλευθερία εἶναι κυρίως ἐσωτερικὸ γεγονός, πού τὸ βιώνει κανεὶς στὴν προσωπικὴ του ὑπαρξὴ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ συνθήκη. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μέσα στὴν φυλακὴ ἦταν ἀληθινὰ ἐλεύθερος, ἐνῶ ὁ Ὀνήσιμος μετὰ τὴν ἀπόδρασή του καὶ χρήματα εἶχε καὶ ἐλεύθερος ἦταν, στὴν πραγματικότητά ὅμως ἦταν δούλος, ἐπειδὴ ζοῦσε κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῶν τύψεων, πού δημιουργεῖ ἡ ἁμαρτία καὶ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἔχει ἐσωτερικὴ εὐρήνη καὶ πραγματικὴ χαρὰ.

